

УДК. 631.559.2

ДОСВІД ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Кішко М.Л., голова ПП «Могучий»,

Ігнат'єв Є.І., інж.,

Болтянський В.М., к.т.н.,

Мітков Б.В., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. +38(0619) 42-12-65, e-mail: tdatu-mvz@yandex.ru

Анотація – у роботі наведено результати пошуку альтернативних попередників при вирощуванні озимої пшениці, що дасть змогу створювати більш ефективні скорочені сівозміни в умовах господарювання на півдні України.

Ключові слова – озима пшениця, сівозміна, попередник, соняшник, технологія, урожай.

Постановка проблеми. У вирішенні ключової проблеми сільського господарства – збільшення виробництва зерна – головне місце належить озимій пшениці. Зараз існують певні традиційні чергування культур у сівозмінах. Держава з метою контролю площ під певними культурами, висуває вимоги до складу та структури сівозмін. Застосування скорочених трьох-п'ятипільних сівозмін ставить аграріїв перед певними труднощами.

Аналіз останніх досліджень. На сьогодні основним заходом припинення та запобігання розвитку негативних процесів та кризових явищ у землеробстві є науково обґрунтована сівозміна, що відкриває додаткові можливості збільшення виробництва якісної сільськогосподарської продукції, зменшення витрат на її вирощування та позитивно впливає на стан навколишнього середовища [1].

Ставиться задача визначення, які культури вирощувати в сівозміні та їх чергувати в ній. Однак існують деякі загальні принципи, які можуть дуже стати в нагоді на початковій стадії проектування [2].

Важливою проблемою при коротких сівозмінах являється боротьба з бур'янами, розповсюдження яких обумовлено кількома причинами, але ключова - недостатній набір, включених до чергування ку-

льтур, і відповідно короткий цикл сівозмін. Раніше українські аграрії активно практикували 8..12-пільні сівозміни [3].

Формулювання цілей статті. Питання пошуку нових ефективних поєднань культур у сівозмінах постає в наш час на одне з перших місць при вирішенні організаційних та технологічних заходів при визначенні плану виробництва господарством. Вирішення цієї проблеми представлено у статі.

Основна частина. Сьогодні Україна є одним із найбільших виробників пшениці у світі. Країна, зібравши рекордні врожаї, не тільки ввійшла до десятки основних країн-виробників, а й досить успішно експортує зерно пшениці, продаючи в середньому за сезон понад 10 млн. тон.

Після реорганізації сільськогосподарських підприємств у приватні господарства різних форм власності, аграрії збільшили виробництво зерна до середньорічного показника 38...40 млн. тон. У 2013 році в Україні зібрано більше 62 млн. тон зерна. Значну роль у цьому відіграло збільшення врожайності зернових в 1,5 рази, що дало можливість країні повернутися на світовий ринок і впевнено на ньому почуватися. Серед зернових в Україні найбільше виробляється саме пшениці (головним чином, озимої) – 50...55% від валового збору всіх зернових та зернобобових культур [4].

Господарство ПП «Могучий» не є винятком. У структурі посівних площ господарства озима пшениця є однією із провідних культур і вирощується щорічно на площі 2400...2600 га, що сягає приблизно 38% землекористування. Господарство – одне з передових у районі й області. Його досягнення – вагомі й запорукою в цьому є підвищення загальної культури землеробства, укріплення матеріально-технічної бази, виховання спеціалістів-професіоналів високої якості. За останні роки значно зросли капітальні вкладення на придбання сучасної сільськогосподарської техніки вітчизняного й зарубіжного виробництва. Це трактора Challenger, комбайни New Holland, приставки Zaffrani, сівалка HORSH «Агросоюз» та багато іншої високопродуктивної техніки. Наявність такої техніки значно скорочує затрати на виробництво продукції.

За останні роки господарство стабільно отримує високі врожаї зернових за рахунок впровадження нових технологічних прийомів при вирощуванні озимої пшениці. Так склалося, що на півдні України врожайність залежить від запасів вологи в ґрунті. Особлива роль належить правильному розміщенню пшениці в сівозміні. За останні роки

для півдня України склад попередників для озимої пшениці є таким: по чорному пару розміщено 22...25% посівів, після кукурудзи молочно-воскової стиглості - до 15%, по стерньовим попередникам - до 40...45% в тому числі повторно по озимій пшениці - до 23%. Ніколи ще в господарстві попередником для озимої пшениці не обирали соняшник. Нині, на протязі трьох років, господарство сіє озимину на полях, де попередником є соняшник. По врожайності кращими виявляються саме ці поля. Виключення становлять лише поля засіяні озимою пшеницею по чорному чи зайнятому пару, де врожаї отримано дещо більші.

Суть технології вирощування озимої пшениці по такому попереднику, як соняшник, представлена нижче. Попередником соняшника часто є ячмінь чи озима пшениця. Як правило, під посів соняшника вносяться органічні добрива в дозі 60...70 т/га [5]. Хоча за вегетаційний період соняшник, в умовах посухи, і не в змозі повністю засвоїти можливості добрив, але їхня післядія дозволяє підвищити врожай пшениці. Господарство культивує середньоранній гібрид соняшнику Старобельський зі строком вегетації до 105 днів та ранній сорт Прометей зі строком вегетації до 95 днів. Вони встигають звільнити поля до початку висіву озимої пшениці. Збирання соняшнику проводиться комбайном New Holland із приставкою Zaffrani. Корзинка соняшника подрібнюється й розкидається по полю. Стебло, що залишалося, більшою частиною завалюється при збиранні, а решта при посіві. Стоячого стебла після проведення посіву залишається до 1...1,5 % (рис.1).

Рис.1. Стебла соняшнику на масиві озимої пшениці: а – стоячі стебла; б – завалені стебла; в – сходи озимої пшениці.

Зіпрілі за зиму стебла, потрапляючи в молотарку комбайна, на процес очистки та на його якість суттєво не впливають.

Після збирання соняшника здійснюється посів озимої пшениці. Його проводять агрегатом у складі трактора Challenger та сівалки HORSH «Агросоюз» із шириною захвату 12 м (рис.2). Висівають озиму пшеницю стрічковим способом по схемі (рис.3).

Господарство, як правило, використовує сорт Шестопалівка з коротким періодом яровизації. Він, навіть у посушливі роки, дає досить непоганий урожай, на фоні інших сортів.

Рис.2. Агрегат для посіву озимої пшениці.

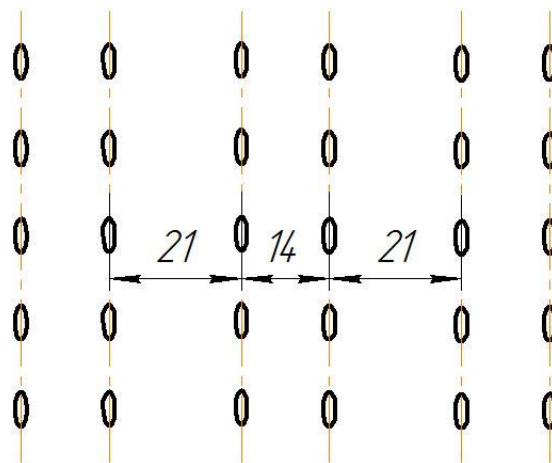

Рис.3. Схема посіву озимої пшениці.

При посіві обов'язково вносяться фосфорні мінеральні добрива в кількості до 30 кг/га.

Врожайність сорту Шестопалівка за три роки експерименту складала відповідно: 2011 р. – 34 ц/га; 2012 р. – 29 ц/га; 2013 р. – 24 ц/га. Для порівняння приведемо урожайність по іншим попередникам (рис.4) [5].

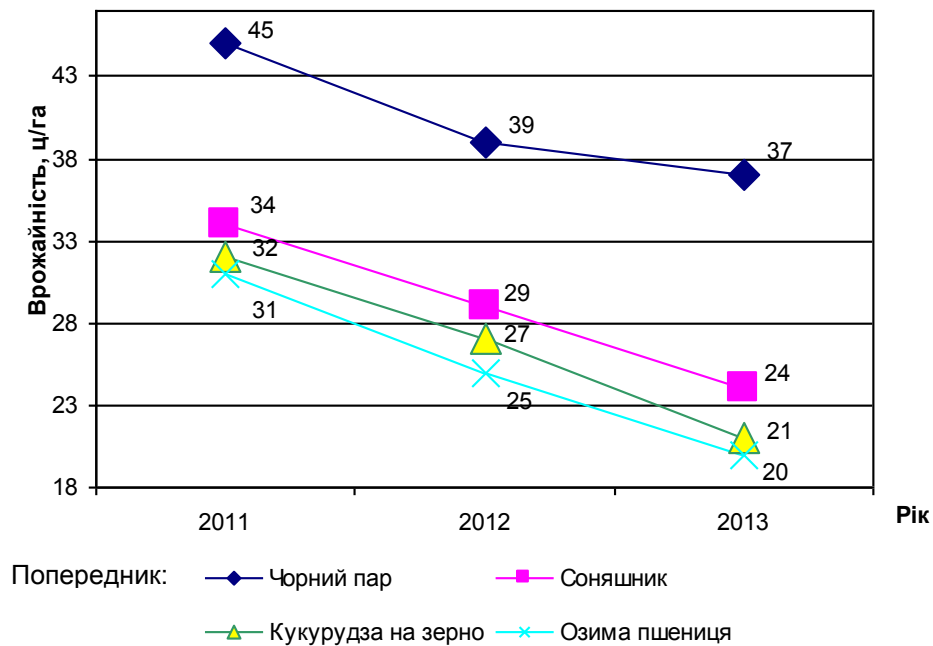

Рис.4. Динаміка зміни врожайності озимої пшениці по різних попередниках.

Як бачимо, чорний пар за будь-яких умов являється гарним попередником для озимої пшениці. Різниця у врожайності по іншим представленим попередникам з математичної точки зору не суттєва, але певна тенденція спостерігається. Слід відмітити, що на врожайність озимої пшениці значно вплинули несприятливі погодні умови 2012...2013 років, і особливо 2013 року.

Висновки. Основним доводом, за використання соняшника в якості попередника до озимої пшениці, являється їхній спільний сукупний прибуток. Виходячи з таких міркувань можна вважати, що попередник обрано правильно, для даних умов господарства.

Керівництво ПП «Могучий» та його спеціалісти постійно знаходяться в пошуку нових можливостей та технологічних рішень для подальшого підвищення врожайності сільськогосподарських культур і в тому числі озимої пшениці. Такими напрямками є: контроль над дотриманням агротехнологій, збільшення ефективності використання добрив (органічних та мінеральних), придбання нових сучасних машин, використання перспективних сортів, впровадження досягнень науки й техніки з питань ефективного вирощування сільськогосподарських культур.

Підсумовуючи слід сказати, що раціональне розміщення озимої пшениці після нетрадиційних попередників, вибір районованих сортів та застосування прогресивних технологічних прийомів з урахуванням конкретних умов господарства, це - запорука успіху в сфері зерновиробництва.

Література.

1. Патік С. Короткоротаційні сівозміни в умовах Степу України / С. Патік // Пропозиція – 2010. – №2 – С. 47 – 51.
2. Бэк Д. Принципы севооборота: лучшая десятка Бэка / Д. Бэк // Зерно – 2006. – №8. – С. 31 – 33.
3. Андерсен Р. Американский взгляд на украинские сорняки / Р. Андерсен, Н. Хамберг // Зерно – 2007. – №7. – С. 24-27.
4. Україна в цифрах 2012. Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 249 с.
5. Статистична звітність ПП «Могучий» за 2011...2013 роки.

ОПЫТ ВЫРАЩИВАНИЯ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ

Кишко Н.Л., Игнатьев Е. И., Болтынский В.М., Митков Б.В.

Аннотация – в работе приведены результаты поиска альтернативных предшественников при выращивании озимой пшеницы, что позволит создавать более эффективные сокращенные севообороты в условиях хозяйствования на юге Украины.

THE EXPERIENCE OF GROWING OF WINTER WHEAT

M. Kishko, E. Ignatiev, V. Boltyanskii, B. Mitkov

Summary

In this paper described the results of choice of alternative predecessors in growing winter wheat that will help create more efficient shortened crop rotation in economic conditions in the south of Ukraine.